

Editorial

Large-scale urban renewal is often associated with the radical visions of the avant-garde in the first half of the twentieth century. This association often carries a negative connotation. The wanton demolition involved in projects such as Le Corbusier's Plan Voisin and Hilbersheimer's Hochhausstadt is a source of criticism.

These proposals were propelled by an optimistic faith in the idea that the world could be designed to order, an aversion towards the stagnating traditional city and – later – the reality of the devastation wrought by the Second World War.

After the war, a fierce debate began to emerge among the protagonists of the Modern Movement. The ideas on the renewal of the modern city advocated by CIAM were critically examined and rejected by a new generation of architects. Team 10 presented itself as the new avant-garde, with a discourse centred on the living environment (the street, the neighbourhood).

Yet the compulsion toward large-scale projects did not wane – only the strategy changed. Team 10 concentrated explicitly on large-scale (expanding) structures laid over the existing city. In these ideas the paradigm of radical renewal was just as prevalent as in Le Corbusier's and Hilbersheimer's revolutionary projects. The concept of the megastructure found many adherents beyond Team 10 as well, in the work of Piet Blom, for instance.

Only a handful of these plans ever made it off the drawing board. Jane Jacobs's books in hand, opponents were soon fighting urban modernization projects tooth and nail. The modernists' ideal of reshaping society became anathema, so much so that critics were able to dismiss the colossal concrete structures of one project that was built, the Barbican in London, as totally *passé* by the time it was completed.

A look at the past, however, reveals that large-scale renewal projects are not unique to the Modern Movement. The challenge has been approached in a variety of ways throughout history, including by practitioners of classical urban design. Time and time again designers have attempted to improve cities by imbedding their visions of the ideal city in the existing urban fabric. This resulted in enclaves within the city – with their own structure, arrangement and internal world – that, although they were formulated as critiques, are complements to that city.

A link to historical models of ideal cities can be traced via such precursors as the Groot Begijnhof in Leuven. These models, which now also include the modernists' urban ideal, remain a source of inspiration for the construction of large-scale projects in the existing city to this day. Recent projects in Amsterdam – from the GWL site to Funen Park – demonstrate that this challenge is not merely very much alive, but in fact seems to be experiencing a boom.

DASH 5 is the product of an investigation into large-scale housing projects in the inner city, both historical and contemporary. Essays by Dirk van den Heuvel and Lara Schrijver examine divergent ideas related to large scales and the city, based on the work of Piet Blom and of Oswald Mathias Ungers, respectively. Elain Harwood analyses the evolution of the notorious Barbican in London, and Christopher Woodward charts the creation, in the same city 200 years previously, of the Adelphi, often cited as an inspiration for the Barbican. In an interview, architect and urban designer Rob Krier expounds on the historical models he uses for his urban renewal projects.

The planning documentation contains a selection of urban enclaves old and new, extensively analysed and documented with drawings and photographs. The focus of the analysis is the urban structure of the enclave itself and the way it connects to the surrounding city.

Redactioneel

Vaak wordt grootschalige vernieuwing van de stad geassocieerd met de radicale visies van de avant-garde van de eerste helft van de twintigste eeuw. In die associatie zit meestal een negatief oordeel besloten. De kaalslag die plannen als Le Corbusier's Plan Voisin en Hilbersheimer's Hochhausstadt te weeg brengen, is een bron voor kritiek. Deze rigoureuze voorstellen werden in de hand gewerkt door een optimistisch geloof in de maakbaarheid van de wereld, een afkeer van de dichtgeslibde historische stad en later de realiteit van de verwoestingen van de Tweede Wereldoorlog.

Onder de protagonisten van de moderne beweging ontwikkelde zich na de Tweede Wereldoorlog een felle discussie. De door CIAM uitgedragen ideeën over de vernieuwing van de moderne stad werden door een jonge generatie architecten kritisch onderzocht en verworpen. Team 10 presenteerde zich als de nieuwe avant-garde, met een op de woonomgeving (de straat, de buurt) gericht vertoog.

De drang naar grootschalige projecten nam echter niet af, alleen de strategie veranderde. Team 10 hield zich nadrukkelijk bezig met grootschalige (groeierende) structuren die over de bestaande stad heen werden gelegd. In deze ideeën was het paradigma van de radicale vernieuwing net zo krachtig aanwezig als in de baanbrekende plannen van Le Corbusier en Hilbersheimer. Ook buiten Team 10, bijvoorbeeld in het werk van Piet Blom, vond het concept van de megastructuur veel weerklank.

Slechts weinige van deze plannen ontstegen het papier. Met de boeken van Jane Jacobs in de hand, bestreden tegenstanders van de stedelijke moderniseringsprojecten ze al snel te vuur en te zwaard. Het maakbaarheidsideaal van de modernen kwam in een kwalijke reuk te staan. Zo kon het gebeuren dat de wel uitgevoerde, kolossale betonnen structuren van het Barbican-project in Londen op het moment van voltooiing door de critici al als volstrekt verouderd werden afgedaan.

Maar een blik op het verleden laat zien dat grootschalige vernieuwingsprojecten niet voorbehouden zijn aan de moderne beweging. Door de eeuwen heen is aan deze opgave op allerlei manieren vormgegeven, ook door beoefenaars van de klassieke stedenbouw. Ontwerpers hebben telkens opnieuw geprobeerd om steden te verbeteren, door hun opvattingen over de ideale stad in het bestaande weefsel in te bedden. Zo ontstaan enclaves in de stad – met een eigen structuur, ordening en binnenwereld – die, hoewel als kritiek geformuleerd, een aanvulling zijn op die stad.

Via voorlopers als het Groot Begijnhof in Leuven is een verbinding te traceren naar historische modellen van ideale steden. Deze modellen, waar inmiddels ook het stadsideaal van de modernen toe behoort, vormen tot op de dag van vandaag een inspiratiebron voor de realisatie van grootschalige projecten in de bestaande stad. Recente projecten in Amsterdam – van het GWL-terrein tot aan het Funenpark – bewijzen dat deze opgave niet alleen springlevend is, maar zelfs aan een opmars bezig lijkt te zijn.

DASH5 is de weerslag van een onderzoek naar historische en hedendaagse grootschalige, binnenstedelijke woningbouwprojecten. Essays van de hand van Dirk van den Heuvel en Lara Schrijver beschouwen uiteenlopende ideeën met betrekking tot grootschaligheid en de stad, aan de hand van respectievelijk het werk van Piet Blom en Oswald Mathias Ungers. Elain Harwood analyseert de ontstaansgeschiedenis van het roemruchte Barbican in Londen en Christopher Woodward traceert het ontstaan, 200 jaar eerder in diezelfde stad, van het Adelphi, dat vaak wordt aangehaald als inspiratiebron voor Barbican. Architect en stedenbouwer Rob Krier geeft in een interview uitleg over de historische modellen die hij hanteert voor zijn stedelijke vernieuwingsprojecten.

De plandocumentatie bevat een selectie van oude en nieuwe stadsenclaves, uitgebreid geanalyseerd en gedocumenteerd door middel van tekeningen en foto-reportages. Centraal in de analyse staan de ruimtelijke opbouw van de enclave zelf en de wijze waarop zij verbonden is met de omringende stad.